

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 13.

V Gorici, dne 6. julija 1907.

Pečaj III.

Kmetje v organizaciji je naša rešitev!

Kedo se ne spominja več lanskih bojev, ki smo jih imeli s trgovci, ki razpošiljajo naš krompir. Vsled medsebojne konkurence naših trgovcev in zvijač tujih odjemalcev, pala je cena našemu krompirju na 3 krone za kvintal. Kmetje niso znali, kako bi si pomagali in prišli so k nam po svet. Rekli smo jim: le v organizaciji je vaša rešitev! S združenimi močmi boste kaj dosegli, posameznike pa vas bodo vedno izkoriščali. In delali smo, mnogo delali, za združitev pridelovalcev krompirja v goriški okolici, kar se je slednjič tudi posrečilo. Vstanovila se je „Goriška eksportna zadruga za zelenjavo“, v kateri se nahaja nad $\frac{4}{10}$ vseh pridelovalcev krompirja. Zato pogledjmo kako je letos s prodajo tega našega pridelka!

Predno se je začel krompir kopati, določila mu je zadruga ceno, pod katero ga ne sme noben zadržnik prodati. Trgovcem, ki bi ga plačevali pa pod določeno ceno, je zagrozila, da se jih izključi od prodaje. Nad določeno ceno sme vsakdo krompir prodajati.

Na kar smo računali, se je tudi dogodilo. Kakor hitro so naši trgovci ponudili krompir, koj so pričela prihajati od tujih odjemalcev brzozjavna poročila: ta mi je ponudil mnogo bolj po ceni, oni bolj po ceni; ali: ako ne daste krompirja po ti ceni, naročim ga iz Magdeburga, Italije itd. Vsi ti trgovski švindli, ki so nam napravili lani toliko zla, so se pa letos kaj lepo izjalovili. Zadruga je bila vedno natančno informirana o

svetovnem trgu za krompir, zato je vedela, da ima italijanski krompir mnogo višjo ceno od našega in da je v Magdeburgu krompir še mnogo bolj zakasnil, nego pri nas. Tudi je znala, da bi si trgovci le sami sebi škodili ako bi ponujali krompir po nižji ceni, nego ga morajo sami plačevati. Zato se ni splašila in je držala ceno. Od početka je bila naročba sicer slaba, ko so pa tuji trgovci izpredvideli, da se ne damo kar tako oslepiniti, pričeli so se za krompir kar trgati. Ne italijanski krompir, ne magdeburški ni napravljval konkurence. Ker je bilo mnogo naročil, so začeli naši trgovci celo med sabo rasti s ceno, da bi dobili več krompirja.

Kaj bi bilo, da se nismo kmetje zvezali in organizirali? Naši trgovci, ki vedo, da moramo krompir oddati, ponujali bi zanj čim nižje cene, osobito pa, ako bi dobivali takšne brzojavke, kakor so gornje. Prišli bi gotovo tudi letos na lansko ceno 3 K, ako ne še nižje. Tako pa smo zaprečili konkurencu pri razprodajanju našega krompirja a smo odprli nam koristno konkurencu pri nakupovanju istega. Namen, ki smo ga imeli pred očmi, smo toraj dosegli. Dosegli pa smo ga edinole radi tega, ker so ostali vsi naši kmetje čvrsto združeni. Tu vidimo dokaz, kaj zamorejo združene moči. Samo s tem, da so se podvrgli goriški okoličanski pridelovalci krompirja določilom vodstva zadruga, priborilo se je tisočake in tisočake v deželo, ki bi ostali v nasprotnem slučaju v tujini.

Kmetje! Pojdimo zato naprej in organizujmo se tudi drugod! Mnogo je še polja, kjer moramo složno nastopati! Pač obilo zaslužka bi prinašala n. pr. našim Bricem podobna organizacija za olupljene suhe češpe. Prav lahko bi tudi Brici odločevali cene svojemu blagu, mesto, da jih odločuje nekoliko trgovcev, ki so med sabo sporazumljeni. Le naj pogledajo, kako je bilo lansko leto, ko je nastopil sporazumljenim prekupcem nov konkurent nasproti. Koj je poskočila cena nad 30 kron pri kvintalu. Osobito priporočamo našim vinogradnikom, naj se združijo! V Gorici se je vstanovilo pred par leti „Goriško vinarско društvo“, ki ima namen spečavati naše vinske pridelke. V to društvo, ki deluje že jako dobro, naj pristopijo. Posebno letos, ko kaže dobrb letina, znalo bi jim iti društvo pri prodaji na roko. Za naše gore priporočamo, naj se kmetje organizujejo v mlekarske zadruga, ki jim omogočijo dobro prodajati tudi

manjše množine mleka. Sploh pa rečeno: kmetje družimo se povsod a nikjer naj se ne nikdo upa nas razdvajati. Le v organizaciji je naša rešitev!

Št.

Kako se ubranimo suši?

Suša je v naših krajih nesreča, ki nam jemlje vsako leto mnogo pridelka. Osebito morajo trpeti vinogradi pogostoma od suše. Lansko leto vzela je ponekod nad polovico vinske trgatve. Zato je treba pač misliti kako bi najbolj omejili sušo, ki se nam tudi letos že ponuja.

Suše ne moremo seveda mi po svoji volji odstraniti, osebito ne v takih krajih, kjer nimamo vode. Njen vpliv pa lahko povsod omejimo, ako se pravočasno zganemo. Kako? Najboljši način, da preženemo sušo iz našega polja, je rahlanje vrhne zemlje. Rahla zemlja se ne posuši namreč tako lahko, kakor trda zemlja. Večina naših ljudi misli ravno narobe. Skozi rahlo zemljo zamore laže zrak in ta odnese zato več vlage iz zemlje, mislijo. To pa ni resnica. Zemlja se suši le na površini. Če je površina bolj mokra, več vlage uide iz zemlje. Zato moramo skrbeti, da ne pride vlaga iz onih plasti, kjer se nahajajo rastlinske korenine, na vrh. To dosežemo ravno z rahljanjem vrhne zemlje. Kako to?

Če se hočeš o resnici teh besed prepričati, vzemi si dve stekleni cevici in sicer naj bo ena cev ozka, druga malo bolj široka. Deni ti cevici v kozarec vode in videl boš, da se voda v obeh cevicah vzdigne nad površino vode v kozarcu. Glej pa natanko in zapazil boš, da se voda v ozki cevici vzdigne bolj visoko nego v široki. Čim bolj ozka je cev, tem više se voda vzdigne. Tako je tudi v zemlji. Misliti si moramo, da ima zemlja vse polno takih cevi, četudi niso ravne. Čim bolj je zemlja stisnjena, tembolj drobne so te cevi in tem več jih je, zato se zamore voda v stisnjeni zemlji bolj visoko vzdigniti, kakor v rahli zemlji. Ker je v stisnjeni zemlji mnogo cevi, zato prihaja tudi več vode na vrh, kjer se posuši. Nasprotno je v rahli zem-

lji. Tu se vzdigne voda samo malo in ne pride na površino, zato ne more tudi izhlapeti.

Kdor hoče toraj ohraniti vlago v zemlji, ta naj pridno rahlja gornjo zemeljsko plast. Seveda ne koristi mnogo tako delo potem, ko je suša že hudo pritisnila. V takem slučaju bi se lahko še škodilo, ako bi se spravila gornja suha zemlja v bližino korenin. Ta zemlja bi vzela spodnji zemlji še ono vlago, ki jo ta ima. Ako rahljamo toraj zemljo v suši, je boljše, da je ne preobračamo.

Če pogrnemo zemljo z listjem, plevelom, žagovino, mahom itd., napravimo s tem na vrhu široke cevi, zato ne bo mogla vlaga tako lahko iz zemlje. Proti suši se zamoremo toraj braniti tudi s pokrivanjem zemlje z voluminoznimi tvarinami, kakor so omenjene. Seveda se dajo uporabljati taka sredstva le na majhnem prostoru (za rastline v loncih in škafih).

Mnogo vlage gré iz zemlje skozi rastline. Osobito mladi rastlinski deli (mlado listje) izpuhtevajo mnogo. Zato moramo skrbeti, da bodo uporabljale zemeljsko vlago samo koristne rastline. Plevel moramo toraj ob suši skrbno zatirati, ker ne krade pravim rastlinam samo redilnih snovi, marveč tudi vlago.

Da bo naša zemlja lažej prenašala sušo, priporoča se nadalje, naj se čim dalje bolj globoko obdeluje. Če je zemlja tudi v spodnjih plasteh rahla, zamore sprejeti in obdržati več vode v sebi, nego stisnjena zemlja, zato ne bo zmanjkala v nji tako hitro vlaga. Tudi zamorejo rastline poganjati v tako obdelani zemlji bolj globoko svoje korenine in zamorejo radi tega uporabljati tudi spodnjo vlago.

Kdor noče toraj, da mu bo delala suša v vinogradu, v vrtu ali na polju kvara, naj se poslužuje teh sredstev. Skrbi naj toraj za globoko obdelovanje, za večkratno rahlanje gornje zemlje, osobito že tedaj, ko ni še zemlja presuha, in za pokončevanje plevla.

Št.

Kompust ali mešanec.

Kompust ali mešanec je gnoj, ki služi na travnikih, v vrtovih, v sadovnjakih, vinogradih jako dobro. Ako kompust

pravilno pripravimo ni nič slabši od hlevskega gnoja, ker ima v sebi vse redilne snovi, ki jih premanjkuje v zemlji in razun tega mnogo organskih tvarin, ki zemljo rahljajo. Vsak naš kmet bi si moral napraviti tak gnoj, osobito pa še zato, ker ne stane drugega, kakor malo dela.

Kdor hoče napraviti kompost, odbere naj si blizu doma v kakem skritem, toda senčnatem kotu primeren prostor. Lahko se nahaja ta prostor tudi v vrtu. Tla je poravnati ali pa še boljše je, če se napravi v zemljo nekaka jama, kjer ostane kompost bolj vlažen. Tu sèm je spravljati vse, kar ima kaj redilne snovi v sebi. Vzlasti spadajo na kompost: crknjene živali (ako niso crknile od kužne bolezni), odpadki iz klavnic, smeti, nagnito sadje, pokvarjena repa, skažen krompir, krompirišče, listje, ki se ga nabere okoli doma ali tudi v gozdu, plevel, ki nima še zdrelega semena, pepel, cestni znos, cestno blato, blato iz kalov in luž itd. itd. Da te tvarine bolj hitro prhnejo, oblitih jih je včasih s stranišnico ali pa z gnojnico. Vsakotoliko časa, najmanj pa dvakrat v letu, se mora mešanec prekopati ali premešati. S tem se še bolj povspeši prhnenje. Navadno je mešanec v drugem letu dober za rabo.

Naši kmetje vržejo navadno vse odpadke na kmetiji na hlevski gnoj ali pa jih pustijo v nemar. Mnogo jih pride sicer tudi na gnoju prav, toda druge prhnejo prepočasi in se ne morejo zato voziti z gnojem na polje. Posebno pa je nevarno metati na gnoj plevel. Zato poskrbimo vsi, da si napravimo, razen dobrega gnojišča še poseben prostor za druge tvarine, nekako smetišče. Osobito pa priporočamo to majhnim kmetičem, ki nimajo živine in zato tudi ne hlevskega gnoja, naj si pripravijo mnogo mešanca. Ker jim je težko kupovati gnoj, pustijo navadno ti ljudje svoje polje leta in leta brez gnoja. Zato tudi skoraj nič ne pojem pridelajo. Kako lahko bi si pomagali s kompostom! Rastlinskih odpadkov je povsod dosti, samo nabirati jih je treba. Pepel se tudi dobi pri vsakem ognjišču. Če polijemo toraj včasih to zmes s stranišnico, ki se nahaja lahko tudi pri vsaki hiši, dobimo na cen način potreben gnoj za vinograd, vrt ali polje. Sedaj poleti je najbolj primeren čas, da začnemo nabirati mešanec. Na delo toraj!

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Žveplajte! Tu pa tam v naših vinogradih, kjer se ni za časa žveplalo, pokazala se je grozdna bolezen oidium v precejšnji meri. Kdor je zapazil le znamenje te bolezni, naj čim prej trte požvepla. Priporočamo pa, naj se ne opravlja tega dela v hudi vročini in naj se rabi le malo žvepla. V nasprotnem slučaju bi znalo žveplo grozdje ožgati. Najboljše delujejo za poletno žveplanje nahrbtni mehovi, pri katerih se dá množina žvepla, ki naj se izpihne, regulirati.

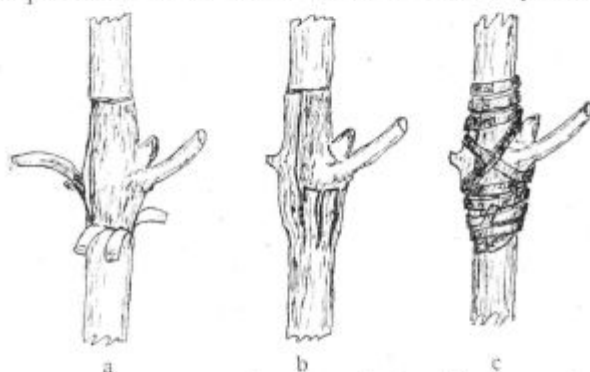
Peronospora je letos mnogo manjša, nego druga leta. To pa ne sme naših vinogradnikov odvracati od škropljenja. Tudi če prime peronospora samo vrhove na mladju, škodi trti mnogo, ker jo ošibi. Ta škoda pa se bo opazila šele prihodnje leto, ker bo trta slabše zarodila.

Kaj pomeni dobra škropilnica! Gosp. Gab. Ambrož graščinski oskrbnik v Kronbergu škropil je v prvo graščinski, dve njivi velik vinograd z navadnimi starimi škropilnicami. Delali so en dan štirje delavci, ki so porabili 12 hektov modre galice. V drugo je škropil s škropilnico, kakoršno prodaje Gor. kmet. društvo za 56 K. Za to drugo škropljenje porabil je samo dve dnini in 4 hekte modre galice, vrhu tega pa je bilo drugo škropljenje mnogo boljše od prvega. Tudi trte so bile sedaj večje. To prihaja od tod, ker deluje ta škropilnica z veliko močjo in razprši modro galico v podobi megle jako fino. Letos, ko je modra galica draga, je pač važno, da hranimo ž njo, kjer moremo, in gotovo si je največ prihranimo z dobro škropilnico. Par novčičev, ki jih damo več za dobro orodje, niso zavrženi. Pa tudi dela si mnogo prihranimo z dobrim orodjem!

Trtno cepljenje v piščalo, kakor smo ga opisali lansko leto v našem listu, sponeslo se je jako dobro. Prošlo leto se je prijelo spretnemu cepljarju 90 do 95%, kar je pač mnogo. To cepljenje se opravlja meseca julija in sicer najboljše koj sedaj in prve dni meseca avgusta. Ako se cepi bolj pozno, lahko ne dozori cepič dovolj do zime. Najboljše je cepiti na ta način one trte, ki so bile prešibke za zeleno cepljenje. Pa tudi na letos sajenih trtah se lahko opravi to delo.

Na podlagi odbrati si je na najbolj močni in primerni mladiki kolikor mogoče blizu tal raven člen. Za 1 *cm* nad očesom prereže se lubad v kolobarju ter privzdigne od lesu do 1 *cm* pod oko. Na oni strani, kjer se nahaja oko, se privzdignjen lubad pod tem z očesom vred prikrajša, zadek pa ostane cel.

Nato se dobi primerno mladiko domače trte, katero se misli vcepiti ter se na primernem členu zareže lubad v kolobarju in sicer za 1 *cm* pod očesom in 1 *cm* nad očesom. Nato se zareže lubad podolgič še na nasprotni strani očesa, nakar se oko z lubadom vred prav lahko odtrže od lesu. Seveda mora biti mladika dovolj sočna, vendar ne premlada. Izdrto oko z lubadom vred se postavi potem na

Pod. 37. Cepljenje trt v piščalo: a) Privzdignjen lubad z nastavljenim plemenitim očesom (piščalo); b) piščala pogrnjena z lubadom divje trte; c) obvezana piščala.

člen na podlagi, kjer smo privzdignili lubad in odstranili divje oko. Paziti je, da pride plemenito oko ravno na tisto mesto, kjer je bilo divje, da se zapolni na ta način jamica, ki se nahaja pod prvim očesom. S privzdignjenim lubadom se pogrne potem prenešen lubad ter zaveže vse z gumijevim trakcem. Za obvezo se ne sme rabiti premočne gumije. Boljša je bolj elastična (dobiva se v „Gor. kmet. dr.“). Za nekoliko dni se že pozna, ali se je oko prijelo ali ne. Mladike nad očesom seveda ne smemo prerezati, marveč trto je pustiti, da se po svoji volji razvija. Šele spomladi je treba mladiko nad očesom odstraniti. Lanski cepiči pognali so letos do sedaj že 3 do 4 *m* dolge mladike, ki nosijo po 2, 3 grozde in vse polno martinčkov. To prihaja od tod, ker se ni trta s prikrajševanjem šibila.

Mrčes prepodimo od zelenjave, ako zasadimo v bližino česnik ali konoplje. Raznim mrčesom je duh, ki ga dajeta ti

rastlini jako neprijeten, zato se umaknejo od onih delov vrta, kjer rasteta Kakor piše nemški časopis, so pokazale poskušnje, da se ni lotila zelja, med katerim je bila posajena tu pa tam kaka rastlina konoplja, nobena živalica. Vsekakor bi bilo tudi pri nas poskušati, ali izda to sredstvo v resnici kaj. Morda je tudi kaka druga rastlina, ki daje neprijetne hlapove. Če kedo kaj skuša, naj nam poroča.

Zalivanje vrtnine je najboljše opravljati proti večeru, ko solnce več ne prepeka. Najboljša voda za zalivanje je ona, ki se je že nekoliko ogrela. Studenčnica je slabša nego deževnica ali voda iz reke. Kedar zalivamo, zalijmo dobro, kar je boljše, nego da zalivamo vsaki dan in le po malem. Paziti je, da se zemlja s zalivanjem preveč ne potepta in stlači. Zato jo je večkrat z motiko zrahljati, s čimur dosežemo tudi to, da se ohrani vlaga boljše v zemlji.

Oskrba travnikov po prvi košnji. Skrben gospodar spomni se svojih travnikov tudi po prvi košnji. Sedaj je dostikrat najboljša prilika, da pomagamo revnim travniškimi tlam in zboljšamo pridelek otave. Kjer je mnogo mahu, kar kaže slabo zemljo, rabiti je po košnji travniško brano. Ni se treba bati, da se napravi z ostrimi zobmi na travniku škodo. Nasprotno! Tudi če vzgleda travnik po brananju nekako raztrgan, vendar se kmalu popravi. Z brananjem se tla nekako odprejo in zrak in gorkota prideta lažej do spodnje plasti. Revnim travnikom se zamore sedaj tudi gnojiti s kompostom, katerega je povleči z brano. Če se vrže po kompostu nekoliko Tomasove žlindre bo uspeh še večji. Dobro je, če se potrosi sedaj po travniku nekoliko travniškega semena; osobito je to potrebno po praznih mestih. Mlada trava se do jeseni dovolj okrepi in bo dala prih. leto že dobro žetev.

Kumarji v octu se dajo celo leto ohraniti. Majhni, zdravi kumarji se očedijo, operejo, osušijo in nato s soli dobro potrosijo. Po 12 urah se denejo kumarji v steklene ali lončene posode. Na dno teh posod postaviti pa je prej nekoliko dišavih zeljišč, kakor: estragona, koromača, bažilike, sladke skorje, čebule, nekoliko trtnega listja (ne škropljenega), paprike. Nato se napolni posoda do polovice s kumarji, nakar se dene (pri večih posodah) še eno plast dotičnih zeljišč. Vrhu teh zeljišč pridejo vnovič kumari do vrha. Ko je posoda napolnjena zalije se z

dobrim vinskim octom, kateri mora zakriti vse kumare. Da se ne bo ocet sušil, privezati je na vrh posode pergamentni papir, na kar se hrani v hladnem kraju do uporabe. Velike kumarje je treba prej olupiti, razrezati v podolgaste kose ter očistiti zrnja. Kisli kumarji se jedo, ne da bi jih bilo treba prej posebe pripjavljati. Ko nimamo druge prikuhe pri rokah, jo koj nadomestijo kumarji.

Vrednost sirotke kot prešičja hrana. Sirotka (žura) dobiva se, kako znano, pri napravljanju sira. Dostikrat se sirotka zavrže v mnenju, da ni več nič vredna. Vendar je za rejo prešičev prav dobra piča, ker ima v sebi še mnogo sladkorja, tošče in kolikortoliko tudi beljakovine. Poskušnje z rejo sirotke pri prešičih so pokazale sledeče: 1. poskus, pri katerem so se prešiči pitali samo s sirotko, ni dal uspeha. Pri 2. poskusu so se pitali prešiči z moko in otrobi, ki so jih zmešali z vodo. Za 50 kg žive teže potrebovalo se je 276 kg moke in otrobov. Pri 3. poskusu se je pomešalo moko in otrobe s sirotko in dajalo prešičem. Pri tem poskusu se je pokazalo, da se zamore s 380 kg sirotke nadomestiti 50 kg moke in otrobov. Opomniti pa je treba, da se je delalo te poskušnje pozimi s sladko sirotko, ker se ne bi kisla ali drugače sprijena sirotka tako sponesla. Seveda samo z moko, otrobi in sirotko ne bi mogli preveč časa krmiti prešičev, ker ni v tej piči dovolj mineralnih snovi in beljakovine. Trebalo bi dodati n. pr. vsakemu prešiču na dan $\frac{1}{8}$ do $\frac{1}{2}$ kg lukulusa, kakoršnega ima v zalogi Gor. kmet. društvo, da dobi pravo razmerje.

POROČILA.

Nov vinski zakon. Kakor doznajemo, bo zakon, tičoči se prometa z vinom, moštom in žonto in zadobivši cesarsko sankcijo dne 12. aprila t. l., objavljen v kratkem v državnem zakoniku. Določila tega zakona, ki stopi v veljavo tri mesece po razglašenju, bodo veljala torej že v jeseni, na vsak način že za vse produkte letošnje trgatve.

Izvršilne naredbe, ki se imajo izdati k temu zakonu in ka-

terih temeljne poteze so že določene med udeleženiimi ministertvi, se že izdelujejo. Ustrezaje vsestransko izraženi želji bo faktorjem, ki so interesirani na vinogradništvu in na prometu z vinom, pri tem podana možnost, da sporoče svoje nazore in želje.

V ta namen je ministerstvo za poljedelstvo doposlalo vsem političnim deželnim oblastim naredbo in jim je obširno navedlo vse merodajne nazore in ukazalo, naj pozovejo vse interesirane poljedelske in komercijelne korporacije, da povedo svoje muenje o stvari. To so v prvi vrsti deželni kulturni sveti in kmetijske družbe, kakor tudi kmetijske in obrtne zbornice, potem taka združenja, ki so si naredla nalogo povspeševanja vinogradništva in varstvo trgovine z vinom.

Na podlagi tega zbranega materijala, za karerega predložitev je deželnim oblastim določen gotov rok, se imajo razglasiti še popred, nego stopi zakon v veljavo. Ob enem se ima izdelati tudi uradna instrukcija za kletarske nadzornike, ki se imajo nastaviti glasom § 13.

Na ta način bo možno v okvirju zakonitih določeb vstrezati opravičenim željam raznih, na prometu z vinom interesiranih faktorjev ter upoštevati lokalne posebnosti, obstoječe v posamičnih produkcijskih obsežjih.

Toča je padala dné 3. t. m. pop. okoli Lokve in Šempolaja na Krasu in v Št. Ferjanu v Brdih. V Št. Ferjanu je bila le redka.

Cena letošnjemu krompirju. Krompir se je letos nasproti drugim letam jako zakasnil. Prvi krompir se je začel kopati dne 22. junija ter se je prodal po od „Gor. eksportne zadruge za zelenjavo“ določeni ceni 8 K. Za dan 27. junija določila se je cena 7 K, ki je bila veljavna za celi teden. Ker niso mogli nekateri trgovci dobiti toliko krompirja, kolikor bi ga potrebovali, zvišali so določeno ceno dne 28. junija za 10 vinarjev. Vsled tega so nekateri drugi trgovci spet poskočili s ceno za 20 vinarjev. Od 1. junija dalje, za kateri dan, kakor sploh za celi teden je bila določena cena na 7 K, so si trgovci vedno višali, tako da je bila cena v četrtek 4 t. m. 7:50 do 8 K za q. To je pač lepa cena, če jo primerjamo z lansko, ki je bila ob tem času 320 K. Edina zasluga, da smo imeli letos te cene, gré Gor. eksportni zadruzi za zelenjavo.

Shod Gor. kmet. društva v Tolminu dne 30. pr. m. vršil se je, kakor napovedano, v prostorih g. Podšolarja po blagoslovu. Udeležba je bila z ozirom na semenj v Volčah jako dobra.

Gosp. društv. Vrtovec je otvoril zborovanje, predstavi tajnika društva g. F. Kocjančič in mu dal besedo. Tajnik je v jasnih potezah naslikal stanje sedanjega kmetijstva v deželi, povedal zakaj in s kakšnim namenom se je društvo ustanovilo in vabil na vstop v društvo. Pot. učitelj g. R. Zdolšek je predaval o živinoreji in vzbudil veliko zanimanje in pritrjevanje pri poslušalcih.

Po predavanju ustanovila se je podružnica in izvolil se je odbor ki sestoji iz sledečih gg.: And. Vrtovec, predsednik; Martelanc Fr., c. kr. okr. živinozdr. blagajnikom in R. Zdolšek tajnikom.

H koncu je dr. Ferfolja jako lepo utemeljil in predlagal resolucijo na vis. vlado in sl. dež. zbor, da se ustanovi v Tolminu uzorna kmetija; ta predlog je bil navdušeno sprejet.

Gosp. Vrtovec se je na to zahvalil gg. predavateljem za trud, navzočim za vdeležbo in skazano zanimanje in se priporočil tajniku društva, naj skrbi, da društvo tudi zanaprej ohrani temu važnemu okraju svojo naklonjenost, nakar je zborovanje zaključil. Društvu je pristopilo lepo število novih udov.

Kmetovalce — čebelarje opozarjamo vnovič na to, da je društvo naročilo črno domačo ajdo, ki bolje rodi in medji kot tuja in da se dobiva taka ajda za seme pri gosp. Jernej Kopač, svečarju v Gorici.

Superfosfata je naročilo na splošno zahtevo društvo še en vagon za gnojenje k ajdi; kdor namerava sejati ajdo, naj ne zamudi gnojiti s tem gnojilom, ker mu pride trud obilo poplačan. Gnojilo dajalo se bo po 8. t. m. v skladišču in bo stalo K 650 q.

Naročba Tomasove žlindre. Tomasova žlindra dojde konec septembra, radi tega obračamo se na naše podružnice, zaupnike in člane, da nabirajo naročnike za odpošiljanje iste v celih vagonih na posamezne postaje.

Ta naročila za cele vagone treba doposlati društvu do konec avgusta, da bode društvo v stanu pri dohodu parnika to blago direktno naročnikom poslati in se s tem zmanjšajo skladiščni stroški.

Letos je društvo naročilo $16\frac{18}{100}\%$ Tomasovo žlindro. Cena bude v Gorici po 5·80 K q, za prve naročbe, za poznejše naročbe pa po K 6—; cena za cele vagone bude izdatno nižja, ker se prihrani pri tem mnogo dela, prevoznih stroškov in skladišče.

Iz Žetal na Štajerskem. Ker smo Štajerci daleč od vas, zato vas bo morda zanimalo, če vam sporočim nekoliko tudi o naših razmerah. Vinska letina bo v goricah še primerna, če ne bo toče. Škropimo jako čvrsto, le galica je pri nas jako draga, po 90 do 96 vin. *kg*. Ozimno žito je popolnoma slabo. Po solčnih legah še velja, v osojnih pa se je vse podoralo. Sadja se je pokazalo prav malo in žali Bog še to so nam neki črvi z drevja pometali. Posebno na češpljah ali slivah so napravili dosti škode. Kostanj kaže lepo. Jabolk in hrušk je videti jako malo. Letos kaže zato slabo. Po vrhu imamo še sušo in zato se bojimo za otavo. Vaš list ima tudi tukaj ugled, le premalo novcev imajo ljudje za tako dobre reči.

„Perotninar“ list za pospeševanje perotnine in reje malih domačih živali, je pričel izhajati v drugem letu. Ta mesečnik prinaša nebroj naukov, kako se je pečati z dobičkonosno rejo naših malih živali. List si lahko omisli še tako majhen slovenski gospodar in nobeden ne bi smel biti brez njega. Da je list potreben, to spričuje dejstvo, kako na nizki stopinji je naše perutninarstvo. List se dobiva pri upravništvu „Perutninar“ v Trziču, Gorenjsko za ceno 2·50 K.

B—č.

Zapisnik

seje osrednjega odbora dne 24. junija 1907. ob 10. predp.

Dnevni red:

- 1) Čitanja zapisnika zadnje seje;
- 2) Poročilo o društvenem delovanju;
- 3) Poročilo in predlogi odsekov;
- 4) Reševanje došlih spisov;
- 5) Prememba pravil;
- 6) Slučajnosti.

Navzoči:

Predsednik: Anton Jakončič; c. k. komisar Rudolf baron Teuffenbach kot zastopnik c. k. namestništva; poslanec Anton Klančič kot zastopnik dež. odbora; podpredsednika dr. Alojz Franko in Žiga grof Attems; tajnik Fran Kocjančič; odborniki: Anton Štrekelj, Rudolf Zdojšek, Josip Mervic, Maks Ličen, Maks Ukmar, Rudolf Fiegel, Vincenc Sorčič, Ivan Saunig, Anton Kozem. Ignac Kovač se pismeno opraviči, ker je zadržan.

Predsednik konstatira sklepčnost in otvori sejo.

Ad. 1. Na predlog Ant. Štreklja se opusti čitanje zapisnika zadnje seje.

Ad 2. Tajnik prečita poročilo o društvenem delovanju, ki se glasi:

Zadnja seja osrednjega odbora se je vršila 10. septembra 1906. V tem času je bila osobito kupčija z raznimi kmet. potrebščinami jako živahna: prodalo se je približno 52 vagonov Tomáš. žindre, 5 vagonov kalijeve soli in kajnita, 7 vagonov superfosfata, 4 vagona modre galice in razne druge potrebščine kot žveplo, čilski solitar, klajno vapno, petrina, gum. trakci, razno kmet. orodje, sadno drevje i. dr.

Društvo je nadalje razdeljevalo brezplačno umetna gnojila za poskus in se je napravilo približno 300 takih poskusov.

Da bi se bilo ravnalo društveno delovanje strogo po določilih društvenih pravil, bilo bi tako delovanje zelo ovirano, če ne celo izključeno.

Radi tega se je konstatiralo predsedstvo kot nekaj izvrševa'ni organ osrednjega odbora in tekoče delo, ki je zahtevalo po svojem bitstvu brze rešitve, opravilo v 12 sejah.

Predsedstvo je v teh sejah reševalo razne dopise in se obračalo po potrebi za nasvete na razne odseke.

Tako so se izvršila razna naročila za kmetijske potrebščine; dopisi raznih oblastev od vis. c. kr. ministerstev pa do naših županstev, deželnih in vojaških oblastev in drugih korporacij, ki so se obračala informativno ali pa z vabilom za sodelovanje do društva, kakor vprašanje vis. c. kr. namestništva, kje je nasvetovati otvoritev tovarne postaje v Koprivi ali Moši; nasvetovalo se je v Moši, vprašanje iste oblasti, kako bi se moglo odpraviti draginja mesa, rešilo se je s sodelovanjem živinorejskega odseka z raznimi nasveti.

Dne 18. decembra 1906. je bila deputacija predsedstva v avdijenci pri namestniku in mu poročala o društvenem delovanju in se priporočila za krepko podporo; njegova svetlost je sprejela z veseljem to na znanje, vspodbujala k vstrajnemu delovanju in obljubila od svoje strani največo podporo.

Za pokončevanje škodljivih mrčesov na sadnem drevju so se storili važni koraki pri vseh v to poklicanih faktorjih, vis. vladi, dež. zboru in c. k. postaji za rastlinsko varstvo na Dunaju; upati je, da se doseže v tem oziru primeren vspah.

Društvo je vložilo na vis. vlado prošnjo za upravne stroške in za glasilno, katera prošnja ni še rešena, istotako se je obrnilo društvo s prošnjo na vis. dež. zbor za redno letno podporo 5000 K in 500 K podpore za boj proti škodljivim mrčesom, obe prošnji sta rešeni ugodno.

Pri vis. c. k. ministerstvu za poljedelstvo je napravil. društvo vlogo, da bi uživalo pri prevažanju umetnih gnojil znižane tarife za vse postaje v deželi.

Prošnja za zvišanje naročnine Prim. Gosp. na 3 K se je rešila ugodno. Društvo je posredovalo na merodajnih mestih, da se zboljšajo tržne razmere na izvoznem trgu v Gorici.

Predsedstvo je naročilo 200 kg »Tenax«, t. j., novega sredstva proti peronospori, ki baje bolje učinkuje, kot navadna modra galica in je bolj poceni, da se razdeli brezplačno med člane, da se poskusi to sredstvo tudi pri nas.

Javne kmet. shode je sklicalo v Ročinju, Biljani, pri Sv. Luciji, Šemopolaju, Dutovljah, Podgori, Bovcu Grahovem in Šebreljah.

Ustanovile so se podružnice: v Ponikvah na Krasu, na Brjah, v Šemopolaju in v Bolcu.

Zastopano je bilo društvo na vinski razstavi v Doraberpu 2. decembra 1906. in na VIII. mednarodnem kmetijskem kongresu na Dunaju meseca maja letos.

Naročili so se vsi listi iz lanskega leta izvzemši »Deutsche landw. Zeitung« in »Obstbau«; na novo pa »Deutsche land. Presse«, »Il coltivatore«, »Giornale vinicolo italiano« in »Perutninar«. Kupile so se knjige: Nauk o čebelarstvu, Razprava o rojenju čebel, Oesterreichs Alpwirtschaft in Handbuch der Geflügelzucht.

Skrbelo se je, da se sploh ustreže in pomaga članom, kjer le mogoče.

Društvo je rešilo v tem času nad 1200 raznih spisov in vlog; da je bilo mogoče toliko dela opraviti, moralo se je vzeti še pomožnega uradnika v osebi g. učitelja Jos. Kenda.

Iz navedenega je razvidno, da se društvo lepo in krepko razvija in da si je pridobilo ne le na znotraj, ampak tudi na zunaj velik ugled in vpliv, kar mu bode le v korist.

Tu in tam se je pokazala kakšna hiba, posebno pri prodaji kmet. potreščin; ali pomisliti je, da pri tako hitrem razvoju in velikem delokrogu z močmi, ki so na tem polju še malo izvežbane, ni to drugače mogoče in je upravičljivo, posebno ker navdušuje vse želja po napredku in prospehu prekoristnega društva.

Poročilo se sprejme na znanje.

Odbor. Ant. Štrekelj izrazi željo, da bi se bolj pogostoma sklicevale seje osrednjega odbora.

Ad 3. Poročilo nabavnega odseka o nakupu raznega blaga se sprejme na znanje.

Na predlog živinorejskega odseka se sklene obrniti se na vis. dež. zbor s peticijo, naj se živinorejska postava, ker je pomanjkljiva, izpopolni in naj se v njej določi, da priporoča »Goriško kmet. društvo« komisije za licenciranje bikov v slov. delu dežele.

Na predlog Ant. Štreklja se sklene, obrniti se na vlado in dež. zbor, da dovoli podpore v svrhu, da bi se štipendirali rezarji, katerih je veliko pomanjkanje v deželi.

Na željo čebelarkega odseka se isti izpolni z gg. Abram Josip, Žagar Ferdinand, Anton Štrekelj in na mesto Milтона Klavžarja se pokliče v odsek g. Viljema Dozinka.

Poročilo sadjarskega odseka glede uporabe dež. podpore 500 K se vzame na znanje. Isto tako se sklene na predlog tega odseka, obrniti se do vis. vlade, da izpopolni kmet. pouk v ljudskih šolah.

Odb. Maks Ukmar poroča o pogubonosnem nastopanju škodljivcev na sadnem drevju na Krasu in predlaga, da bi se naprosilo vladne podpore za škodo.

Podpredsednik dr. Franko priporoča, da bi se v varstvo ptičev, kot najboljših zaveznikov v boju proti škodljivim mrčesom storili primerni koraki pri vis. ministerstvu, da bi se zavzelo za mednarodno postavbo v varstvo ptičev in naj se pozove vis. vlado, da strogo zabrani ptičji lov ter naj se naprosi oč. duhovščino in sl. učiteljstvo, da vpliva pojasnjevalno o koristih ptičev med ljudstvom, posebno pa mladino.

Gosp. vladni komisar pripomni, da se postojā z vladne strani strogo v tem oziru v goriški okolici. Dr. Franko predlaga, da bi društvo poslalo spomenico na dež. zbor za spremembo postavbe glede varstva ptičev. — Predlogi dr. Franka se sprejmejo.

Ad 4. Sprejme se na znanje obvestilo c. kr. namestništva, v katerem se ugotovi prošnji društva z dne 5. aprila 1906. s tem, da so primorane vse občine, ki imajo živinske semnje, postaviti javne tehtnice in da mora mesto Gorica do 1. januarja 1908. poiskati si novo sejmišče, ki bode odgovarjalo obstoječim predpisom.

Sklene se pridružiti se resoluciji predlagani od dež. odbora na vis. vlado, da se objavi novi zakon glede ponarejanja vin in da ukrene vis. vlada potrebno, da se uveljavi sličen zakon tudi v ogrskem krajstvu, ter da določi, da bodo finančni organi dolžni podpirati v slučaju potrebe kletarske radzornike.

Podpredsed. grof Attems predlaga, da bi se društvo obrnilo do državnih poslancev dežele, da primerno podprejo to akcijo: — se odobri.

Prošnjo Ivana Hadolin-a iz Zakriža za podporo za uzorec hlev sklene se na predlog odb. Ant. Štreklja poslati vis. vladi kot dodatek k prošnji društva iz l. 1906, kjer se prosi podpore za premije za uzorne hleve in gnojšča. Rud. Zdolšek se strinja s predlogom in dostavlja, naj se obrne društvo v tem smislu tudi do dež. zbora. Oba predloga se sprejmeta.

Prečita se resolucija javnega kmetijskega shoda na Grahovem, v kateri se pozivlja društvo, naj vpljiva pri vis. vladi, da ustanovi uzorno kmetijo v tamošnjem okraju.

Sprejme se pr. dlog odb. Rud. Zdolšek, da se naprosi vlado, da ustanovi uzorno kmetijo v Tolminu.

Odb. Rud. Zdolšek vpraša, ali je bilo naznanjeno društvu od »Zveze kmetijskih zadrug v Avstriji«, da se ustanavlja za Dunaj urad za uporablanje živine (Viehverwertungsstelle) in ali je bilo dne 11. t. m. k tozadevaemu posvetovanju povabljeno in predlaga, da bi se društvo obrnilo do vis. vlade, da se pokliče tudi naše društvo h takim posvetovanjam. Predsednik odgovori, da ni prejelo društvo o tem nikakega obvestila; tajnik dostavi, da se je društvo kmalu po ustanovitvi obrnilo na vis. vlado, da bi bilo sprejeto v državni kmetijski svet, a da še ni dobilo odgovora na to vlogo.

Tajnik poroča nadalje, da se še ni ugodilo prošnji v svrhu nakupa poljedelskega orodja; sklene se prošnjo ponoviti, da se po dobljeni podpori lahko ustreže želji raznih udov in družnic.

Ad 5. Prečitajo se od predsedstva prenovljena pravila in se sprejmejo z malimi izpremembami in dodatki. (Konec prih.)

Na novo priglašeni udje Goriškega kmet. društva.

Vrč n Fran pos. Dobravlje	Drešček Anton, mlekár	Livek
Vrčon Andrej, „ „	Drešček Josip, pos. 60	„
Vrčon Jožef, „ „	Faletič France, „ 56	„
Črnigoj Anton, „ „	Faletič Anton, „ 100	„
Pipan Ivan „ „	Faletič Jakob, „ 102	„
Beno bar. Formentini Števerjan	Faletič Josip, „ 101	„
Kaučič Fran. veletržec, Gorica	Hrast Andrej, „ 109	„
Žagar Ferdinand, Grčina Gorica	Mašera Josip, „ 5	„
Abram Lavoslav „ „	Melinec Matija, „ 51	„
Šinigoj Alojz, pos. Dornberg	Berce Miha, pos. Dornberg 140	
Poljšak Anton, „ „	Mavrič Anton, pos. Šlovrenc 6	
Hadolin Ivan, „ Zakriž	Figelj Jožef, „ Oslavje 110	
Lepušček And., „ Lom	Rutar Matija, sodn. svetnik, Gorica	
Primožič Karol, „ Oslavje	Davčna občina Biljana	
Cibič Karol, „ „	Bralno društvo »Lipa« v Biljani	
Podbersček Štefan, pos. Zmenje	Zotig Josip, velepos. Dol. Cerovo	
Rejec Neža „ Kneža	Lapanja Jakob, pos. Šebrelje	
Ravbar Rudolf, „ Voglje	Golja France, „ Grahovo 36	
Grlanc Anton „ „	Florjančič Ivan, „ „ 24	
Trčon Jožef, „ Bukovica	Rutar Anton, „ „ 39	
Stepančič Jožef, „ Št. Peter	Rejec Miha, „ „ 70	
Gorjan Silvester, „ Bilje	Rejec Martin, „ „ 118	
Štrgulja Andrej, „ Bovec	Rejec France, „ „ 124	
Golja Ulrih, „ Dornberg	Zalašček France, „ „ 89	
Bone Jožef, „ Kronberg	Rutar Andrej, „ „ 31	
Nemec Angelj G. Vrtojba 90	Golob Jernej, „ „ 127	
Batič Valentin, kurat, Livek	Kofol Ivan, Lom, Kanal 67	
Cendol Matija, pos., 72 Livek		

